

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit, za inozemstvo 31.50 lit.

Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate

Izključna pooblaščenka za domače in inozemske oglase: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

SLOVENE

AVGUST - 1943

10
TOREK

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Aspri combattimenti in Sicilia

Due cacciatorpediniere nemici efficacemente colpiti

Corsando supremo, bollettino di guerra no. 1171.

Nella regione settentrionale della Sicilia i combattimenti proseguono aspri sulle posizioni occupate dalle truppe italiane e tedesche.

Centri delle retrovie avversarie sono stati attaccati da nostri velivoli.

Nelle acque dell'isola apparecchi germanici hanno colpito efficacemente due cacciatorpediniere.

Formazioni anglo-americane e navali e aeree bombardavano ieri senza gravi conseguenze località costiere della Sicilia e della Calabria.

Generale Ambrosio.

Ostri boji na Siciliji

Dva sovražna rušilca uspešno zadeta

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo št. 1171:

Na severnem delu Sicilije se nadaljuje ostri boji na postojankah, katere so zasedle italijanske in nemške čete.

Naša letala so napadla središča nasprotnega zaledja.

V vodah okoli otoka so nemški stroji uspešno zadeli dva rušilca.

Angleško-ameriške pomorske in letalske skupine so večer brez težkih posledic bombardirale obalne kraje na Siciliji in v Kalabriji.

General Ambrosio.

Berlin, 9. avgusta. AS. Mednarodna poročevalska agencija je objavila naslednje podrobnosti o bojih v Siciliji: Na vseh odsekih se je bojno delovanje večer obično zmanjšalo. Tudi tam, kjer so se italijanske in nemške čete zaradi skrajšanja bojne črte odmaknile ter zavzele nove obrambne postojanke, so se ameriške in kanadske čete

le obotavljale premikale. Samo na južno-vzhodnem odseku, to je na področju Biancaville, je prišlo do krajevnih bojev, ko so angleške sile, prihajajoče iz Valtà Nevija del Sileto, na dveh točkah napadle cesto, katere vodi v Adrano. Ta napad pa je bil odbit. V njem se je videlo, da so branilec spretno izkoristili prednosti tamkajšnjega ozemlja.

Novi Visoki komisar za Ljubljano, pokrajino

Stefani poroča: Rim, 9. avg. S pravkar objavljenim ukrepom, ki je v teku izvršitve, je bil namesto Giuseppea Lombasse, ki je podal ostavko, imenovan za

Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino general armadnega zbora gr. uff. Riccardo Moizo, senator kraljevine.

Novi komisariji pri korporacijah

Rim, 9. avg. as. Agencija Stefani poroča: Objavljena so bila naslednja imenovanja: Zveza industrijev: komisar senator inž. Giuseppe Macini; Zveza industrijskih delavcev: komisar Bruno Bozzi; podkomisarja Gioacchino Quarello in Giovanni Roveda; Zveza kmetijev: komisar prof. Filippo N. Visconti di Modrone; podkomisar prof. Pietro Germani; Zveza kmetijskih delavcev: komisar Achille

Grandi, podkomisar svetnik Oreste Licadri; Zveza trgovcev: komisar odv. Enzo Storoni; Zveza trgovskih namestnikov: komisar prof. Ezio Vanoni; Zveza svobodnih poklicev in umetnikov: komisar prof. Guido de Ruggiero, podkomisar dr. Raffaello Perruzzi; Narodni sindikat odvetnikov in notarjev: komisar prof. Pietro Salamandri; Sindikat odvetnikov in notarjev v Rimu: komisar odv. Giovanni Selvaggi.

Rim, 9. avg. as. Prof. Alberto Bonacossa je bil imenovan za izrednega komisarja pri italijanskem narodnem olimpijskem odboru (Coni).

Rim, 9. avg. as. Imenovan je bil prefekt vitez velikega križa dr. Alfonso Limoncelli za izrednega komisarja pri Dopolavoru. Za podkomisarja za Dopolavoro v Rimu je bil imenovan dr. Giovanni Manfredonia.

Po divjaškem napadu na Milano

Milan, 9. avg. as. Stranjeni letalski oddelki so izvedli strahovalni napad na Milan. Navzile temu da je takoj nastopilo protiletalsko toplotstvo, so sovražna letala priletela nad mesto ter metala razdiralne in zažigalne bombe ter ostudne propagandne letake. Bombe so zlasti zadale stanovanjske mestne okrajše, ki so bili buje poškodovani. Kakor vedno je sovražnik tudi večkrat opravil svoje uničevalno in strahovalno delo, ne da bi se oziral na to, kaj bo zadel, ter je razdeljal in zažgal stanovanjske hiše in zasebne palače, pa bodisi v središču ali pa v obrobem delu mesta.

Med poslopji, ki jih je zadel sovražnikov uničevalni bes, je tudi bolnišnica usmiljenih bratov v Porta Nuovi, iz katere so morali

600 bolnikov prepeljati v druge bolnišnice zavode, dalje sirotišnico na cesti Confalonieri, samostan sv. Sofije, kjer so bile ubite tri sestre, zgodovinska palača Dugnani, kjer je milanski Mestni muzej, starodavno gledališče, ki je tik ob milanski Seali, ter ljudski trg na Porta Garibaldi. Niso še bili dali znamenja, da je nevarnost konca, ko je že prihitel prefekt, general D'Antoni v spremstvu kvestorja na najhujše prizadete kraje, kjer je ugotovil, da reševalna služba kar najbolje posluje. Pri reševanju so se zlasti odlikovale vojaške oblasti, eivilni inženirski oddelki ter Rdeči križ. Prizadeto ljudstvo se je vedlo vzgledno. Letalo, ki ga je zadelo obrambno toplotstvo, je treščilo na tla pri Monfortu in se razbilo. Posadka se je ubila. Verjetno sta bili sestreljeni še dve drugi letali.

Moskva še glasneje zahteva drugo bojišče

Sastanek med Churchillom in Rooseveltom?

Lizbona, 9. avgusta. Ker se navzlic vsem poskusom Nemčija in Italija nočeta ukloniti, naj bi se po glasovih iz Londona in Washingtona zopet sestala Churchill in Roosevelt. »United Press« piše, da sta povabila na sestanek tudi Stalina, ker bi bili pogovori ne le vojaškega, ampak tudi političnega značaja. V povabilu na sestanek sta Roosevelt in Churchill sporočila Stalinu, da se bo smel udeleževati razgovorov o vprašanjih zahodne Evrope edino pod pogojem, če jima dovoli vmešavanje v vprašanja vzhodne Evrope. Ta poročila pa z anglosaškega vira še niso bila potrjena.

V Moskvi o vsem tem popolnoma molči, pač pa so na vso moč obnovili gonjo za »drugo bojišče«, češ da doslej zavezniški niso še nič resnega ukrenili.

Kakor poroča »Stampa sera« iz Ankare, je objavila moskovska »Pravda« članek, v katerem trdi, da ne ovirajo ustanovitve drugega bojišča vojaški krogi, pač pa politični krogi. »Pravda« ugotavlja, da so boji na Siciliji sicer velikega pomena, ne predstavljajo pa pravega drugega bojišča. Z velikim nezanimanjem do zavezniškov se omenjeni list sprašuje, zakaj zavezniški ne začnejo z velikimi nastopi in

ne omogočijo Sovjetom potrebnega olajšanja. »Pravda« pripominja, da bi moralo biti odtegnjenih z vzhodnega bojišča najmanj 60 nemških in 20 zavezniških divizij in šele potem bi sovjetska armada čutila učinke drugega bojišča. (»Stampa sera«.)

Bern, 9. avgusta. as. Brzjavke iz Newyorka pravijo, da se še ni nič ne ve o sestanku med Churchillom in Rooseveltom, pač pa politični in vojaški opazovalci domnevajo, da bi utegnili povabiti tudi Stalina, naj se tega posveta udeleži, in sicer zaradi tega, da bi enkrat za vselej rešili vsa evropska vprašanja, ki jih je še treba poravnati.

Bern, 9. avg. as. Londonski dopisniki švicarskih listov govorijo o nujni potrebi sestanka med Churchillom in Stalinom, dodajajo pa, da je predhodno potreben še posvet med Churchillom in Rooseveltom, kajti ne sme se pozabiti, da London še vedno posreduje med Washingtonom in Moskvjo. V odnošjih s Sovjeti so razne težave, in nekatere tisk tudi navaja. Kremenj stoji na stališču, da je treba pred sporazumom o organizaciji Evrope rešiti vojaška vprašanja. Za olajšanje vzhodnega bojišča mu ni dovolj vojna v Siciliji, ampak je potrebno še vse kaj drugega.

Poleg topov govore tudi politiki

Berlin, 9. avgusta. as. Švicarski listi se sprašujejo, čigava bo obveljala ali angleška ali ruska, ter poudarjajo, da je po štirih letih zagrizenega boja vojna prišla v razdobje, ko ne gre beseda samo topu, nimajo samo generali velikega dela, ki ga je treba opraviti, temveč imajo kaj povedati tudi politiki.

Italija je z zadnjimi dogodki zavzela zelo posebno stališče, v nasprotju s taboru pa vidimo Stalina, da zavzema

Uspešni obrambni boji na vzhodu

Pri Bjelgorodu, Orlu in Vjazmi so izpodleteli številni sovjetski napadi - Velik očiščevalni uspeh v zaledju

Hitlerjev glavni stan, 9. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na kubanjskem predmostju so Sovjeti brez uspeha nadaljevali svoje napade, katere so podprli s številnimi bojnimi letali.

Iz bojišč ob Miusu in srednjem Doncu poročajo le o bojih krajevnega značaja.

Pri Bjelgorodu in na odseku pri Orlu so izpodleteli številni napadi močne sovražne pehote in tankovskih oddelkov. Nemško letalstvo je zlasti na teh dveh odsekih posegalo v boje ter je poleg velikega števila topov in tankov uničilo nad 300 popolnoma opremljenih oklepnih voz.

Sovražnik je napadal tudi južno-zahodno od Vjazme. Po hudih bojih so bili vsi njegovi poskusi za prebitje bojne črte odbiti. Sovražne izgube so bile velike.

Južno od Ladoškega jezera je bilo le krajevno bojno delovanje.

V zadnjih dveh dneh je bilo na vzhodnem bojišču onesposobljenih 352 tankov.

Lahke nemške pomorske sile so v vodah pri Novorosijsku potopile dva sovjetska obalna parnika s 1400 tonami, naložena s strelivom.

Na severnem odseku siciliskega bojišča je sovražnik s številno nadmočnimi silami obnovil svoje napade ob obalni cesti. Boji se nadaljujejo.

Hitri nemški bombniki so na severni sicilski obali uničili 1 rušilec ter 7000 tonsko trgovsko ladjo.

Pri dnevnih napadih manjšega števila sovražnih letal na zahodne zasedene pokrajine sta bila sestreljena 2 angleška bombnika, nad Atlantikom pa je bilo sestreljeno 1 severnoameriško stirmotorno letalo.

Oddelki SS in policije so skupno z oddelki vojske v zaledju vzhodnega bojišča zopet zaključili še en obširen očiščevalni nastop ter uničili številne tolpe zahodno od Minska. Pri malenkostnih lastnih izgubah so pobili 4200 tolovajev, ujeli pa so jih nad 6000, uničili 145 taborišč in 151 bunkerjev, ter poleg 60 topov zaplenili večje število manjšega orožja, streliva in drugega vojnega gradiva.

Središče bojev je severovzhodno od Harkova

Berlin, 9. avgusta. as. Včerajšnje nemško vojno poročilo jasno kaže, da je središče gigantske borbe vzhodno sedaj severovzhodno od Harkova. Ob zgornjem Doncu in zahodno od Bjelgoroda so bili vsi sovjetski napadi odbiti. Najhujša borba divja med Doncem in železniško progo, ki vodi v Harkov. Moskovska poročila govorijo o sovjetski ofenzivi na 70 km dolgi črti in imenuje nekaj krajev, ki so bili zasedeni južnozahodno od Bjelgoroda. Govorijo tudi o 25 do 60 kilometerskem vdoru. Nemško poveljstvo k tem moskovskim trditvam molči. Nemški vojni dopisniki poročajo, da se strateški položaj v zadnjih 24 urah ni spremenil. Nemci še vedno uporabljajo taktiko elastične obrambe.

Nemški oddelki so se pri skrajšanju fronte odmaknili tako, da je sovražnik ni mogel spopasti z znatnimi zasidnicami. Tako so izpraznili več deset kilometrov, ne da bi lahko sovjetske divizije odrezale ali obkrohle večje nemške enice. Da bi Moskva naglasila svoje »zmage« od 5. julija do 5. avgusta, ko sta padla Orel in

Bjelgorod, je objavila fantastične številke o nemških izgubah. Ta poročila pravijo, da je bilo 120.000 nemških vojakov onesposobljenih za borbo, 12.000 vojakov ujetih, uničenih pa 5000 tankov, 1500 topov, 2500 letal in 11.000 avtomobilov. Te gorostasne številke so mnogo manjše od sovjetskih izgub. Nemško poveljstvo je pred dnevi objavilo, da so Sovjeti v istem času izgubili 300.000 mož, 8.000 tankov, 3.700 letal in 3000 topov.

Sovjeti sedaj izvajajo pritisk pri Brjansku, kjer zamaš poskušajo odrezati od zaledja predstražne armad von Klugeja, ki se utrjuje v Brjansku, na novem središču obrambnega sestava med Smolenskom in Harkovom. Rdeča ofenziva proti Harkovu je bila predvidena. Pravčasno so bili storjeni vsi protikupe in tudi tukaj je imela taktika elastične obrambe presenetljive uspehe. Nemška obramba je trdna in hitro se pripravljajo nove postojanke, katerih se bodo nemški oddelki posluževali za odločilne protinapade. (Il Piccolo.)

Dr. Göbbels o letalski vojni

Berlin, 9. avgusta. V vojaškem pregledu, objavljenem v tedniku »Das Reich«, napoveduje dr. Göbbels bistvene spremembe v izvajanju letalske vojne. Nemško ljudstvo doživlja sedaj podobno preizkušnjo živcev, kakor angleško ljudstvo leta 1940. Kakor je angleška vlada takrat v odločilnem trenutku z radikalno odločitvijo za gradnjo posebnega napadalnega orožja spremenila položaj, tako se je sedaj tudi nemška vlada odločila za podoben radikalni ukrep. Seveda ne moremo nič podrobnejšega povedati o teh pripravih, to pa ne spremeni dejstva, da so se priprave res načrtno začele. Ti tedni intenzivne borbe predstavljajo odločilno obdobje vojne. V prejšnji svetovni vojni je bila Nemčija strta z blokado, ki je izstradala nemške žene in otroke. V sedanji vojni bi radi uklonili nemško ljudstvo s terorističnimi letalskimi napadi na nemško ozemlje. Nujnost civilne obrambe za-

hteva — nadaljuje dr. Göbbels — da se vse starejše osebe, ženske, otroci ter mladina, ki niso zaposleni v Berlinu, izselijo v predele, oddaljene od nemške prestolnice, katero bi v sedanjih okoliščinah sovražnik utegnil izbrati za cilj terorističnih napadov. Seveda ne gre za popolno izpraznitev prestolnice in nikdar ne bo sovražnik dosegel panike, kakor si jo želi angleški tisk. Naj bo kakor koli že, prebivalstvo samo mora pomagati vladi pri teh ukrepih ter se zavedati, da imajo sedanje težave le prehodni značaj. Morala nemškega naroda je v sedanji dobi odločilni činilec. Nemško ljudstvo ima svetovni pomen in se mora temu primerno obnašati. Angleži vedo, da imajo opravka z odločnim ljudstvom, ki je pripravljeno v vsakršnih okoliščinah braniti svoje življenje in svojo svobodo z vsemi razpoložljivimi sredstvi ter se boriti za svoj obstoj do zmagae. (Stampa sera.)

Stimson priznava velike izgube

pri napadu na Ploesti

Amsterdam, 9. avgusta. Kakor poroča angleška poročevalska agencija, je severno-ameriški vojni minister Stimson izjavil, da so izgube ameriškega letalstva na romunsko petrolejsko pokrajino Ploesti z ozirom na število letal, ki so se udeležila napada, zelo velike. Stimson je dejal, da je bilo nad petrolejsko pokrajino sestreljenih 15 do 20 bombnikov, manjka pa še nadaljnjih 15 do 20 bombnikov, drugih osem bombnikov pa je moralo prisilno pristati v Turčiji. (Stampa sera.)

Carigrad, 9. avgusta. as. Po zadnjih poročilih se je število ameriških pilotov, ki so se zaradi poškodb v letalih morali spustiti na turskem ozemlju, povečalo na 58.

Porast italijanskih vrednostnih papirjev

Bern, 8. avg. as. V redakcijskih komentarjih finančnih pregledov naglasjajo listi, da so švicarske borze zabeležile znaten ugoden odmev dogodkov v Italiji. Pretekli teden je bil zabeležen močan porast italijanskih vrednostnih papirjev, ki potrjuje na švicarskih borzah, kakor tudi porast švicarskih industrijskih papirjev podjetij v Italiji. Največji dvig so zabeležili papirji elektrifikacijskih družb s porastom od 1450 na 2000 frankov.

Dobra žetev v Nemčiji in v Podonavju

Berlin, 9. avg. as. Gauleiter Sauekel je na nekem zborovanju v Turingenu izjavil, da je letošnja žetev prekosila vsa pričakovanja in je tako zadostna prehrana nem-

ni besedi ter zahteval novih naporov od ljudstva, od tistega ljudstva, ki se je prav zaradi vojne vse strnilo okoli vladarske rodbine.

škega ljudstva zagotovljena. Tudi žetve na Madžarskem, v Romuniji, na Hrvaškem, v Bolgariji in na Čehoslovaškem so dobre. Romunija ima za izvoz presežka 4 milijone ton žita.

Prebivalstvo portugalskih kolonij

Lizbona, 9. avgusta. AS. Po podatkih iz zadnjega štetja, ki so bili pred nedavim objavljeni, imajo portugalske kolonije 19 milijonov 830.000 prebivalcev. Od tega je 9 milijonov domačinov. Belcev je samo 81.000. Ostanek prebivalstva predstavljajo razne druge rase.

Največji švedski potniški parnik potopljen

Stockholm, 9. avg. as. Največji švedski potniški parnik »Kungsholm«, katerega je Švedska kuhoe leta 1941, prodala Združenim državam, je bil torpediran in potopljen. Ladja je imela nad 20.000 ton in je prevajala ameriške čete.

V vsako hišo »Slovenca«

Kje in kako preživljajo Ljubljanci

letošnje počitnice

Kdo bi našel vse kulturne potrebe sodobnega človeka? V prostem času si zaželi lepe knjige, kdaj pa kdaj si rad počitnice družbo enakomerno prijetelj, da se s njimi pogovori o svojem duševnem življenju, rad pa zavije tudi v gledališče ali v opero. Mno tega je sodobnik navajen na dnevni časopis, ki ga prebere zvečer ali opoldne po kosilu. So tudi ljudje, katerih duševna hrana ne more potekati glasbe ali pa n. pr. znanstvenega udejstvovanja.

Toda zdaj je doba počitnic, vrh tega pa še doba vročine, ko si vsakdo rad privošči vsaj malo oddiha, lažjega dela, spremembe in razvedrila. Poletni čas vabi sodobnega človeka iz zaprtih prostorov v prirodo, kjer je vse polno možnosti udejstvovanja, ki meji že na skavtizem, planinstvo ali šport. Tudi razumnik, ki je prebil pozimi vse svoje trudne ure v knjižnici, delovnih sobah ali kavarnah, si zaželi poletnega oddiha. Zaveda se, da ni stroj, ki bi lahko venomer opravil iste posele in zato o počitnicah rad zamenja okolje ter se posveti povsem drugemu udejstvovanju. Tako je tudi s obrtniki in z delavci. Če le utegnejo, si privošči nekaj letovišča podobnega.

Tudi letovanje, naj si bo v tej ali oni obliki, spada med kulturne potrebe sodobnega človeka. Nekateri si želijo mirnih sprohodov, kjer lahko nemoteno premišlujejo, druge pa spet mika družba, ki se zbira za dne na Spicel ali pa v raznih drugih kopališčih. Toliko ljudi srečujemo ob nedeljah na šišenskem hribu, vsak dan pa na obrežjih voda, da lahko govorimo o resnični potrebi poletne spremembe življenjskega sloga. Meščani so se prilagodili tudi novim razmeram in so ostali zvesti svojim navadam. Nagibi, ki jih vabijo v prirodo, so kajpada različni. Večino preganja iz zaprtih prostorov poletna vročina, druge družabni duh, tretje pa tudi skrb za telesno utrjevanje. Marsikaj lepega so brali o zdravstvenem pomenu sprohodov, kopanja ter sončenja; v dobi počitnic bi se radi utrjili, da bodo čez zimo bolj zdravi in oporniki.

Marsikatero planinca srečamo ob nedeljah na gozdnih stezicah šišenskega hriba, Rožnika ali Goloveca. To so pravi prijatelji prirode, ki hodijo ure in ure, in obredijo vse vršičke, da bi se oko nagledalo snuječ prirodo, gozdov in pokrajinskih slik. Ta ali oni si je nadel nahrbtnik na pleča ter vzeli palico v roke in napravila vltis pravega gornika. Na gozdnih jasnah naletite tudi na prave planinske družine. Navadno so to starejši gospodje, ki so najprej hodili po ure in ure, dokler niso prišli spet do jase, kjer so si privoščili prijetno poleževanje med vresjem in borovničevjem. Tam so odložili suknjiče, zavijali rokave ter se lotili prijetnega planinskega kosila, ki so ga prinesli seboj v nahrbtnikih.

Poglavje zase so prijatelji kopanja. Teh je seveda največ. Če bi jih prešteli, tedaj bi gotovo dobili več tisočglavo množico takih ljubljancev, ki hodijo k vodam ob vsakem sončnem dnevu. Lotiti je treba seveda več kategorij naših kopalcev. Najbolj vneti je mladina, ki uživa brezskrbnost počitnic. Ta je na kopališčih kuhana in pečena. Opoldne pohiti domov na kosilo, popoldne pa mora spet na kopališče ali na Spico. Nekateri imajo veselje s tem, da prav po športno trenirajo razne načine plavanja ali skakanja v vodo, še več pa je takih, ki preživljajo svoje ure po navadah skavtizma.

Glede kopališč so ljubljanci precej strogo opredeljeni. Največ jih poseja novo ljudsko kopališče na Spicel. Tu se počitijo kakor v prirodi. Prav nič jih ne skrbi, če bodo dobili prostor ali ne, zakaj obreže je tako dolgo, da lahko sprejme vsak dan vseh

dva do tri tisoč kopalcev. Prostor za sončenje sicer ni najudobnejši — včasih je že kar prevelika gneča — toda tu gre brez vstopnine, možnosti za plavanje pa so naravnost obilne. Manj izkušeni se zadovoljijo z brodenjem po nizki vodi, pogumnejši kopalec pa jo režejo zdej proti kopališču na Ljubljani, zdej v globoko vodo Gruberjevega kanala. Na Spicel je pravo ljudsko kopališče. Nič te ne stane, prideš kadar hočeš in greš kadar hočeš in koncesij tudi ni potrebno, da bi nosil elegantno kopalno obleko po najnovejši modi. Važno je samo to, da si do- stojno napravljen. Posamezne družine skrbijo za ljudsko zabavo. Nekateri prinašajo seboj glasbene instrumente, drugi žoge, tretji igralske karte. Tako se zabavajo in sončijo; ko pa jim postane pre vroče, se podajo spet v hladilne valove Ljubljance.

So pa spet taki, ki hodijo samo na Ilirijo. Tam so udobnejše stališče, tam je stoječa voda, pa otroško brodišče, skakalne na-

Zatemnitev ob 21.30

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja

Cl. 1. Začetni s ponedeljkom, 9. avgusta 1943, do novih odredb se morajo pravila o zatemnitvi upoštevati od 21.30 do 5.30.

Cl. 2. Ostale odredbe, vsebovane v odloku 6. junija 1941 št. 42 ostanejo nespremenjene. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: GIUSEPPE LOMBRASSA

prave in podobno. Ilirija je zbirališče ljubljanske športne družbe, tu je tudi plavalna šola za mladino. Malokdaj boš videl Ilirijana na kopališču na Ljubljani. Kakor se je kdo navedel začetkom kopalne sezone, tako hodi tudi vse poletje in noče menjati 'lokalov'. Razveseljivo je za vsakega, da je med meščanstvom ogromna množica takih, ki ne uživajo prostega časa v dolgočasenju ali brezdelju doma, pač pa se radi udeležujejo in utrjujejo po zgledu športnikov. Je to kulturna navada, ki je ljudskemu zdravju brez dvoma v prid.

† Dekanu Ivanu Tomažiču v spomin

Ko smo ga je prejšnji ponedeljek videli v Ljubljani, stopajočega s krepkim, odločnim korakom po mestnih ulicah, pač nismo slutili, da se je prišel od nas posloviti — za vedno in da bo čez štiri in dvajset ur že ležal na mrtvaškem odru. Božja previdnost ga je iztrgala iz naše srede, ko je bil kljub svojim 58 letom še ves mladeniško svež in poln načrtov za delo, ki ga bo čakalo po vojni.

Pokojni gospod dekan Ivan Tomažič je bil izredno močna duhovniška osebnost. Kjer koli je delal, je pustil za seboj kar najbolj vidne sledove svojega dela. Na svojih službenih mestih se je udeleževal ne samo kot praktični dušni pastir, ampak tudi kot agilen prosvetni delavec in umen gospodarstvenik. Kot mlad kaplan je prišel v šolo gorečega dekana dr. Kršiniča. Pri njem se je navel tiste dušnopastirske gorečnosti, posebno v spovednici in na prižnici, ki ni pustila vse do njegove prezgodnje smrti.

V dušnem pastirstvu je pokojnik znal biti sodoben kakor malokdo. Bil je res vzor modrega dušnega pastirja, ki skuša vsak napredek v znanosti in tehniki izkoristiti v dušno in telesno korist sebi izročenih vernikov. Umetnosti, voditi duše, ni zajemal toliko iz knjig, kakor iz opazovanja po drugod; in pa imel je prirojen nek poseben praktični čut, da je dušnopastirske potrebe ne samo videl, ampak jim znal tudi na najuspešnejši način od pomoči. V vsaki službi se je takoj znašel in potem nemurno delal za dušni in telesni blagor župljanov. Da bi se stanovsko izpopolnil, je v prejšnjih letih mnogo potoval, zlasti po Franciji in Nemčiji, pa tudi po Italiji in Balkanu. Kar je po svetu dobrega in posnemanja vrednega izdeli, vse je potem skušal doma praktično izkoristiti. Malo, nepoznano gorsko župnijo Sela pri Kauniku je v nekaj letih tako razgibal, da je tako rekoč iz nič zgradil ličen prosvetni dom in potem postala ena najbolj prosvetljenih župnij v vsej dekaniji. Prosvetno delo mu ni bilo nikdar samo sebi namen, ampak redno je sredstvo za podvig verskega življenja in župniji.

Kot človek je bil spoštovan zlasti zaradi svoje moške odkritosti. Hlinavščine in strahu

ni poznal; kar je mislil, to je povedal, če je tudi zabolalo. Bil je moč izredne energije in v delavnosti skoraj neprekošljiv. Cesar se je lotil, to je izpeljal, pa če so se mu stavele še toliko zapreke. Kljub obilnemu delu, ki mu ga je nalagala služba župnika in dekana in ki si ga je sam prostovoljno naprtil, da so nekakrj njegove telesne moči skoraj odpovedale, je bil vedno vedrega značaja in zaradi svoje družabnosti v vseh krogih ne navadno priljubljen. Duhovnikom in dekaniji in vernikom svoje župnije je bil najbolj oče; za vsakega je imel odprto srce in prijazno besedo, vsakomur je nesebično pomagal, ki ga je prosil navetla ali pomoči. Gospod življenja in smrti ga je sicer odtrgal od dela, ko so bile njegove telesne in duševne sile še v največjem razmahu; toda svojo življenjsko nalogo je v 33 letih duhovniške službe odlično izpolnil, zato mu račun pri božjem Sodniku ni bil težak. Naj se vzorni dušni pastir na Srečo Jezusove splošje od svojega obilnega dela in pri najvišjem Pastirju nemurno duš prejme vedno plačilo za zvesto in požrtvovalno službovanje.

Franjo Neubauer:

† Dekanu Ivanu Tomažiču

Zakaj odšel si naglo in smrti valjubil mrak, saj lebi svet je ljubil pogled še Tvoj krepki

A ti mi odgovarjaš: Saj rad sem šel od tod, kjer žalostno kraljestvo prevaj je in zablod. Oči so mi strmele v grozoten strah temla, a vedno hrepsele do svetlih so višni.

Prijazno pa resnobno zveni odgovor Tvoj, a v meni vstaja želja, da šel bi za Teboj.

Če zdrav pogled svetlobe nebeške si želi, kaj ne bi oslepela želele je oči!

Prihod novega dekana na Vrhniko

Prejšnjo nedeljo je Vrhnika slovesno sprejela svojega novega župnika in dekana g. Cirila Mitavca. Kljub podalnim agitacijam komunističnih simpatizerjev, ki so skušali Vrhničane odvrti od udeležbe pri sprejemu, se je zbralo ob osmih zjutraj ogromno ljudstva na klanec pred cerkvijo. Gospoda dekana so pozdravili s kratkimi in pristničnimi pozdravnimi nagovori župan, predstojniki uradov in poveljstev, ključarji, poveljniki protikomunistične milice in zastopniki organizacij, medtem pa so se vrstili mladinsko petje, zborna dekla-

macija šolarjev in petje združenih sborov, ki so zapeli pod vodstvom g. kaplana Studena Bendlov sbor »Križarji na morju«. Novi g. dekan je služil potem v nabito polni cerkvi ob številni asistenti domače in sosedne duhovščine slovesno sveto mašo za svoje nove župljane, še prej pa mu je s prižnice spregovoril g. prof. Filip Terčelj. Po popoldanskem večernejah se je vršila v Prosvetnem domu, ki so ga Vrhničani spet napolnili, prelepa pozdravna akademija, ki je vse gledalce silno navdušila, tako da je kar bobnelo od ploskanja po vsaki točki. S svojim nastopom pa je novi gospod dekan na mah pridobil zase arca svojih župljanov. Pozdravljen, ki prihaja v imenu Gospodovem, se je glasil napie na slavaloku pred krasno okinčano farno cerkvijo in ta pozdrav je odmeval toplo v dušah Vrhnčanov.

Iz športa

Atletsko prvenstvo v Zagrebu. Pred 2000 gledalci so se borili preteklo soboto in nedeljo hrvatski lahkočletci za naslove državnih prvakov. Najboljši je bil kotič Gal, ki je postavil nov rekord v teku na 100 m s časom 11 sek. Poročila hvalijo tudi starega Buratovića, odnosno njegovo znamenje v teku na 110 m s zaprekami 15,2 sek. Tako spada dr. Buratović v tej panogi med prvo desetorico v Evropi. Na tekmovalju je bilo tudi nekaj bivših ljubljanskih atletov. Srakar je bil prvi v teku na 800 m (2:00,2 min.). Kotiček pa drugi s časom 2:01,6 min. Zanimivo pa je omeniti, da Kotiček ni bil prvi na 1500 m, pač pa ga je prehitel Fas in si priboril naslov drž. prvaka s časom 4 min. 5,1 sekunde.

Na motociklističnih dirkah v Zagrebu je bila glavna točka vožnja na strojih po 1000 ccm. Dolžina proge je znašala 4500 m. Vrstni red na cilju pa je bil tale: 1. Jerko Babič 3:19; 2. Zv. Dobrič 3:45; 3. Branko Bačič 4 min.

Na kolesarskih dirkah v Helsinkih je postal prvi Visuri pet novih finskih rekordov. Najzanimivejši je vsakega oni na 100 km, ki jih je predkril v 2 urah 39:08.

V Kopenhagenu so gledali plesalno prireditve, pri kateri je šlo za državno prvenstvo slovitih danskih plesalč. Naše hralce bo zanimalo, da tokrat ni zmagala Nathansenova na 400 m prosto, pač pa jo je prehitela Harapova za desetiško sekunde in zmagala s 5 min 26,3 sekunde.

Iz gospodarstva

Opozorilo

Prehranjevalni zavod v Ljubljani obvešča one zamudnike, ki še niso dvignili obroka salame, ki jim pripada, da lahko prejmejo izde v dne 9. in 10. t. m. pri trgovcu Ivanu Peditrju, Gradišče 8.

Gorenjska industrija platna. Industrija platna v Jaršah se je po bilancu leta 1942 prvič prilagodila nemškemu delniškemu pravu in je za to leto predložila računski zaključek v markah. Iz zaključka sledi, da je tako predložila, kakor tudi tkaonica imela zadovoljiv obrat v minulih poslovnih dobi. Podjetje ima znatne zamrznjene terjatve napravnih bivših jugoslovanskih državi. Čisti dobiček iz leta 1942 bo porabljen za notranjo ekspanzijo podjetja. V bilanci so tovarniške naprave vnesene v 2,73 milijonov mark. Terjatve znašajo 1,24 milijona mark, tovarniške zaloge pa okrog 2 milijona mark. Obveznosti znašajo vsega skupaj 2,16 milijona mark, od tega bančni obveznosti 1,32 milijona mark.

Zblijanje poljedelstva v Slovaški. Glavni razvratelj slovaških kmetijskih združenj, dr. Korosin, je v svojem letnem poročilu navedel, da pripravljajo slovaška vlada petletni načrt za zblijanje slovaškega kmetijstva. Za izvedbo načrta je vlada pripravljena dati na razpolago 750 milijonov Ks.

Nakaznice za nakup železa na Madžarskem. Madžarska vlada je izdala odredbo, s katero je uvedla nakaznice za nakup vseh vrst železa in jekla.

Hrvatska katoliška banka je zvišala svoj delniški kapital od 5 milijonov kun na 12,5 milijonov kun ter je za ta namen izdala 300 tisoč novih delnic.

Nova elektrarna v Bolgariji. Bolgarsko gradbeno ministrstvo je sklenilo zgraditi v Perniku novo elektrarno, ki bo proizvajala 70.000 Kw električnega toka.

Natérno gospodarstvo s mlekom v NDH. Po zadnji zakonski odredbi o obvezni oddaji mleka količine mleka, zbirana v NDH moko Zveza hrvatskih mlekarških združenj v Zagrebu. Ta ga potome razdeljuje dalje med mlekarne in posamezne zavode ter tudi vodil nadzorstvo nad predelavo mleka v razna živila. Zveza hrvatskih mlekarških združenj je štela ob koncu leta 1942 7 članov, med katerimi je bilo 17 mlekarških združenj in 10 samostojnih podjetij. V tem času je zveza proizvela nad 9 milijonov litrov mleka. Večino mleka (78 odstotkov) je porabil Zagreb.

Iz Hrvaške

Skrb za zanemarjeno mladino v Zagrebu. Hrvatsko socialno skrbstvo se je v zadnjem času pričelo zanimati za zanemarjeno mladino, ki se klani po ulicah in kvartih sproščena in priročno kramljuje. Policijska oblast v Zagrebu je zadnji dni napravila po mestu več racij ter pobrala vse fante in deklice, ki so nadlegovali ljudi po ulicah s svojimi prošnjami za denarne prispevke ali pa stikali za nedovoljenimi rečmi po trgih in na postaji ter jih deloma spravila v otroške pohojevalnice deloma pa vrnila staršem s primernim opozorilom in svarilom.

Zaščita delavke mladine na Hrvaški. Urad za zaščito delavke mladine, ki skrbi, da se vsi zakonski predpisi za zaščito dela in nemotene izvajanja vseh sporazumov med delavstvom in njegovimi delodajalci točno izvajajo, je od svoje ustanovitve do tega meseca samo v Zagrebu razdelila med skromnejše delavke mladino okoli 2.000.000 kun podpore. Razen tega je povsod, kjer je bilo potrebno, ustanovila delavke kuhinje, delavke domove in razne zdravstvene ustanove. Omenjeni urad je s svojimi ukrepi tudi dosegel, da je do sedaj že nad 35.000 mladih delavcev in delavk lahko uživalo plačane letne dopuste.

Umetniška šola hrvatske ustaške mladine bo v prihodnjem šolskem letu razširila svoj dosedanj delovni s tečaj za slikarstvo kiparstvo, umetno obrt, književnost in časnikarstvo.

Zadruga »Hrvatski Radnik« je podarila hrvatskemu kulturnemu društvu »Napredak« 500.000 kun za zidanje njegovega dijaškega konvikta v Zagrebu.

Samovoljno zapiranje obratov prepovedano. Zagrebška trgovinska zbornica je s posebnim okrajnim obveštilom vse svoje člane, da je najstrožje prepovedano samovoljno zapiranje in opuščanje obratov, kar se je pričelo dogajati v posameznih krajih. Prav tako je opustiti pošiljanje torzadnih prošnji na ministrstvo za narodno gospodarstvo. Kdor se ne bo držal veljavnih zakonskih predpisov, bo kaznovan s globo do 500 tisoč kun in v zaporu do 6 mesecev.

Orednja Trgovinska zbornica v Zagrebu. Dosedanja Trgovinska zbornica v Zagrebu se je s 1. avgustom spremenila v Orednjo trgovinsko zbornico v Zagrebu. Za glavne tajnika te zbornice je bil imenovan dr. Vjekoslav Fleischer, glavni tajnik prejšnje trgovinske zbornice.

Iz Srbije

Zblijanje vinogradništva v Srbiji. Vinogradništvo je v Srbiji močno razvito ter donosa delni lepe dohodke. Je tudi že na precejšnji stopnji, kar je brez dvoma zaloga tamošnjih združenj organizacij. Te so posebno močne v Smederevu in njegovi okolici, zatem v okolici Topole, kjer uspešno deluje znana Venečska zadruga, v kateri v Negotinu in v ostalih vinorodnih pokrajinah. V Smederevu, ki je v Evropi znano po svojem grozdju, vinu smederevski, marliceh, brekvah in ostalem sadju, delujeta že dalj časa dve močni vinarski zadrugi, ter prevzemata od svojih članov letni predelek izvin grozdja in vina hranita v velikih modernih kletih. Da bi se vinogradništvo še bolj moderniziralo, je srbska vlada nedavno sklenila ustanoviti v Smederevu še posebno zadrugo vinarsko šolo.

Uporaba letosnjega pridekla v Srbiji. Šef za srbsko zdravstveno službo, beograjski župan Drago Jovanović je pred kratkim sprejel srbske častnike ter jim je ob nastopu izre v Srbiji podal izjavo, v kateri je govoril o letosnjem štetnem prideku in njegovi porabi. Jovanović je med drugim dejal, da ima vsak Srb pravico v polni meri uživati letosnjo bogato žetev. Srbija pa ima po njegovi izjavi seveda tudi dolžnost prehraniti številne begunce in vse svoje vojne ujetnike ter srbske delavce, zaposlene izven svoje domovine. Zato je zaščitni cilj letosnjega pridelka, da se do konca leta v Srbiji v ljudeh in v živini ne doseže niti polovice srbskega izvoza pred začetkom sedanje vojne.

Novi srbski bankovci. Srbska Narodna banka je dne 26. julija izdala nove bankovce po 100 dinarjev. Na novih bankovcih je na eni strani naslikan sv. Sava, na drugi pa kmet pri oranju. V desni kotu te strani je natiskan tudi srbski državni grb.

Vremenska napoved 10. avgusta (torek): v noči s ponedeljka na torek vpad obilnega vremena, nevihte in plove. V torek v toku dneva razjasnitev. 11. avgusta (sreda): pretežno jasno, poudelni vroče.

Zadnja carica

Videli so, kako je bila gospa Virubova nevljudna in celo nesramna do carice in silila vse, kar se je govorilo o njej, o Rasputinu... Bolj kot kdaj koli se je carično prizadevanje za dobro stvar obrnilo v njeno škodo. A to še ni bilo dovolj. Hudovali jeziki niso priznavašili niti njenim hčerkam, ki so ji bile tovarišice pri oskrbi ranilcev v Govorilu se je na primer, da so se velike kneževke, z izgovorom, da ogrebujejo ranjene častnike, zabavale s njimi in da je prišlo celo do poljubov. Odmev tega neverrednega obrekovanja najdemo celo v romanih, ki se nanašajo na tisto dobo. Take stvari so pisali celi ljudje, ki nikakor niso imeli namena da bi blatili carsko rodbino. To je dovolj jasen dokaz, kako nizko je padel ugled carske rodbine, kajti najbolj neverjetne in nizkotne stvari so bile sprejete brez najmanjšega ugovora.

Poleg tega pa sta car in carica silno trpela zaradi vojnih neuspehov, potem ko so prvi meseci vojne sreče zbudili toliko lepih upov.

Prvi poraz ruske armade v Vzhodni Prusiji jima ni delal mnogo skrbi. Carica je poznala ozadje, ki je ljudskim masam bilo neznan. Vedela je, da so te čete bile poslana na bojne brez upanja na uspeh, samo na zahtevo zavaznikov, da bi na ta način bilo razbremenjeno bojišče v Franciji. Teh sto tisoč junakov je torej bilo že v naprej obsojenih, da poginejo in bilo se je treba ukloniti strašnim potrebam vojne. Carica je to dobro vedela. Ne da bi poznala vse vojaške skrivnosti in strateške načrte najvišjega poveljstva, kakor se je pozneje trdilo, toda kar ji je povedal o diplomatskih pogajanjih z zavazniki glede pritiska, ki naj bi ga Rusija izvršila na vzhodu. Francoski poslanik Paléologue je stavil to zahtevo z nenavadno vztrajnostjo, kakor sam poroča v svojih opominih, kjer se jezi zaradi obotavljanja ruskega zavaznika. Toda to obotavljanje ruske vlade je popolnoma razumljivo, kajti za Rusijo ni bila malenkostna stvar, da je morala žrtvovati kar celo armado. O tem diplomatskem pritisku je brez dvoma vedela tudi carica. Vedela je torej, kaj naj si misli o porazu v Vzhodni Prusiji. Zdelo pa se ji je, da so tisti, ki so to žrtev zahtevali, je znali pomeje le malo centi. V notranjosti države pa so tisti, ki o teh razlogih niso ničesar vedeli ali pa niso hoteli vedeti, izrabili ta poraz, da so obtoževali vodilne kroge nesposobnosti brezbriznosti ali celo izdajstva... Strašno podkivanje je že prišlo na dan. Treba ga je bilo samo še povečati in raztegniti niti do carske palače ni manjkalo tistih, ki bi pri tem pomagali. Preveč ljudi je imelo od tega obrekovanja koristi in preveč je bilo tistih, ki bi jo razširjali zaradi svoje zločinke nevednosti.

Nek nepomemben častnik, po imenu Mjasojedov, je bil po krivici ali po pravici obtožen izdajstva. Ta proces pa je nenadoma postal velikanskega pomena, ker je sovranskiom vlade uspelo, da so razširili govorice, da se za tem brezpomembnim človekom skrivajo drugi ljudje in da je za vsem tem vojni minister Sukomilov. Gonjo proti temu ministru je vodil njegov osebni sovranski Gu'kov, član Dume, ki a tem ni dal samo duška svoj lastni želji po maščevanju, ampak je po njem hotel doseči do vladarjev, ki sta bila ministru naklonjena. Povsod, kjer se je govorilo o izdajstvu, se je na tihem izgovarjalo carjevo ime ali pa se je iz drugih besed dalo ugati. Bila je to kaplja žele, ki naj bi napolnila do vrha kelih trpljenja, ki ga je carica morala izprazniti do dna.

Napredovanje ruskih čet v Galiciji je vzbudilo nekaj npanja. Toda carice je v tem trenutku razburjalo Rasputinovo zadržanje. Ta je postal vedno bolj črnogled. Nikakor ni

odobraval slovesnosti, ki so bile prirejene o priliki zavzetja Galicije in ni odobral carjevega potovanja, ki naj bi poveličevalo narodni pomen tega zavojevanja. Kljub temu pa je Rasputin carici zagotovil, da se njenemu soprogu ne bi nič zgodilo. In res se je kar vneli srečno a tega potovanja. Kmalu potem pa so Rusi zgrabili Lvov in vao Galicijo... Za carice je bilo to nov dokaz Rasputinove nezmožljivosti Od tedaj naprej je carja vedno spominjala na ta dogodek. Večkrat mu je ponavljala: »Spomni se na Alekseja, na Anlo in na to, da ti je odsvetoval potovanje v Lvov...«

Zdaj so se ruske čete umikale na celi črti pred silno nemško ofenzivo. Kljub vsemu njihovega junaštva niso mogle zadržati pritiska, ker niso imele dovolj orožja in predvsem jim je manjkalo streliva. To pot so glasovi, ki so govorili o izdajstvu bili že bolj razločni. Tisti, ki so širili te glasove, so dobro vedeli, da če na bojišču ni bilo dovolj orožja in streliva, je to bilo odvisno od dejstva, da je oduševito prekoračilo že vse meje. Vedeli so, da so bili zavazniki presenečeni in da so z vso naglico začeli pripravljati orožje. Vedeli so tudi, kako je to pripravljanje bilo še mnogo težje v Rusiji, kjer industrija še ni bila tako razvita. A kdo je zdaj mislil na olajšalne okoliščine? Prilika je bila zelo ugodna za napad na vlado in tisti, ki so imeli od tega korist, so ne mudoma izrabili. Med tožitelji je carica videla na prvem mestu tiste, ki ji jih je vedno smatrala za svoje najhujše sovražnike in zdaj se res ni motila. Vedela je, da je vzrok vse gonje proti vojnemu ministru v tem, da sta mu vladarja bila naklonjena in da je bil osebni nasprotnik Gu'kova. To je zadostovalo, da se je obtožba zankirnosti, ki je morala bila upravičena, spremenila v obtožbo sodelovanja s sovražnikom. Carica je tudi dobro vedela, da je bil sistem socialne organizacije, ki ga je Duma vsilila vladi za preskrbo vojnega materiala, samo izgovor, da bi opozicija dohila v roke vodstvo državnega gospodarstva in polagoma izrinila vlado na vse poljhi. Zdravstvene organizacije, ki so jih ustvarila zvestvost pa so bile same ščit, za katerim se je skrivala prekratna propaganda med vojaštvom. Bilo je jasno, da so se prekratne sile organizirale za poslednji napad. Mnogi anarhisti pa so kljub vsemu še ostali zaslepljeni in so se zavpeli čele tedaj, ko je bilo že prepozno, da so nezavedno pospeševali ta prevrat. Voditelji zmernejših strank pa so bili bolj prebrisani in so zavedno sodelovali z revolucionarji v trdni zvestvi, da bodo pozneje lahko ukrotili skrajneže. Sredi te splošne zmede je položaj postal naravnost katastrofalen.

4. Vprašanje vrhovnega poveljstva.

Nekaj je bilo treba storiti: odstaviti najvišjega poveljnika, ki je bil odgovoren za vojaški polom. Carica je uporabila vse svoj vpliv v ta namen. Videli smo že, da je bila zadnja leta zelo nasprotna velikemu knezu Nikolaju in njegovi ženi. Nezaupanje, ki ga je gojila do velikega kneza, se je še povečalo, ko je v prvih mesecih vojne videla, da si lasti nekatere carske pravice, ne samo na bojišču, ampak tudi v zaledju. Jčzilo jo je, ko ga je silila govoriti oblastno celo o zunanje političnih in najvažnejših notranje političnih vprašanjih, kakor na primer o poljski samoupravi. To samoupravo je objubil veliki knez sam, namesto da bi za to izšel carjev proglas. Carica je rada poslušala tiste, ki so obtoževali kneza, da spletarkar, da bi si ustanovil lastno kraljestvo na Poljskem ali v Ukralni. Najbolj pa jo je bolelo, ker je videla, kako je zasenčeval carja, poudarjal svojo diktatorsko oblast. Predvsem pa jo je skrbelo bližnja bodočnost, ko se bo morda veliki knez pogodil s sovražniki vlade, da bi izpodrinil carja.

Slovenska izvirna povest o Argonavtih

Starogrška pravljica oziroma pustolovska bajka o Argonavtih, o Jazonu in njegovi poti v Kolhido po zlato runo, je splošno znana vsem izobraženim Slovincem, pa tudi sicer je pri nas že zdavnaj prišla v naša ljudskošolska berila. V njej se namreč privkraj omenja v zgodovini naš kraj v zvezi s potovanjem po Donavi in Savi ter Ljubljani in Soči in Adrio in nazaj v Grčijo, kakor domneva ena izmed številnih domnev argonavtske vrnitve od zohoda. Ta grška pustolovska pot, ki naj bi imela trgovsko ekspanzivni značaj proti vzhodu, se je vršila nekako pred 3200 leti, še pred trojansko vojno, kajti že Homer je omenja, kakor tudi drugi poznejši pesniki in zgodovinarji ter je prišeta med najbolj znane zgodnje-zgodovinske zgodbe človeške civilizacije. Kot taka snov, ki se dotika tudi krajev, ki jih sedaj posedajo slovenski rod, se je sedaj slovenski pisatelj Radislav Rudan lotil v posebnem dvodelnem romanu, oziroma boljše pustolovski povesti, katere prvi del (str. 209) je izšel še pred tedni v Slovenčevi knjižnici kot nje 53. zvezek. Tako je Slovenčeva knjižnica v dveh sodobnih izvirnih delih načela problem prazgodovinske slovenske zemlje, ko Jalen opisuje prazgodovino Barja v trilogiji Bobri, Rudan pa začenja tujo zgodbo, ki se bo končala tam in tedaj, do kamor bo Jalen pripeljal svojo podobo razvoja življenja na naših tleh. Toda če je Jalen v Bobrih podal našo lovsko prakulturo ter v drugem delu kulturno podobo prvih naselj, je Rudan napisal izrazito pustolovsko povest. Rudan je imel zelo olajšano

delo, kajti zgodbo je imel že izmišljeno in v posameznih stopnjah izdelano, okostju stare bajke je bilo treba dodati samo nekaj malega mesa. Tako si ni izmišlil kakšnih novih konfliktov ali novih kombinacij, ki bi nam morda pokazale problematiko te poti od nove strani, temveč je samo starogrško bajko ali pravljico, ki je dobila s razdobji religiozno mitični značaj, razgalil vsake mitičnosti ter jo realiziral in racionaliziral, hoteč jo s tem napraviti zgodovinsko resničnejšo. Toda vprašanje je, če jih s tem racionaliziranjem (n. pr.: Harpije niso demonska bitja, kakor tudi druga božanstva, za katerimi vidi spletke žrečev) ni zgodovinsko škodljivo, kajti to so bili prvotni ljudje in gotovo bolj podvrženi vražam, kot današnji realisti.

Rudan gradi svojo povest na filmski način: ne sega v dušeslovno in kulturno zgodovino globlje, temveč se premika z zgodbo po površinskih potih, ki je v zgodovini nakazana: svoje junake pelje na ladji, ki zelo spominja na srednjeveško ladjo (in že pozna grški ogenj) na otok Lemnos, kjer Jazon doživi ljubezen s kraljico morilecvo moč Hipsipilo (zaradi česar ga je Dante postavil v pekel med zapeljivce deklet), nato v Trojo, Kizik, skozi Marmorsko morje v Carigrad (Pinopolje) ter skozi Bospor, ožino Harpij

Droline novice

Koledar

Torek, 10. vel. arpana: Lavrencij, mučenec; Asterija, devica in mučenica; Domeljan, škof.
Sreda, 11. velikega arpana: Tiburcij, mučenec; Suzana, devica in mučenica; Aleksander, škof in mučenec.

Zgodovinski paberki

18. velikega arpana
1827. leta se je rodil v Kamni gorci Lovro Toman, pesnik in politik. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, na Dunaju in v Gradcu pa je študiral pravo. Po promociji leta 1852. je stopil v službo pri državni finančni kurataturi v Ljubljani; pa se je naslednjega leta preselil v Gradec, kjer je stopil kot koncipient v odvetniško pisarno. Po vrnitvi v domovino je postal odvetnik v Radovljici, kasneje v Ljubljani, kjer je postal tajnik pri Trgovski zbornici. Umrl je avgusta 1870. leta v Rodanu pri Dunaju. Kot dunajski visokoslovec je doživel marčno revolucijo, ki mu je vtisnila neizbrisno navdušenje za svobodo. To navdušenje, ki je bilo skrajno čisto akademsko, brez globljega narodnega in sociološkega pojmovanja, na čem bodo osnovana slovenska svoboda, je navdihnilo Tomanu zbirko pesmi Glasi demorodni. Te pesmi so opajale Slovence, čeprav so bile v estetskem in idejnem pogledu precej dilematične. Le zar razgibane in romantične mlade duše jih je navdajal in le-to je premotilo bravce, ki so takrat itak živeli v nekem posebnem zanosu, da so Tomana proglasili za najboljšega slovenskega pesnika poleg Koseskega. Toman nadaljuje Vodnikovo in Veselovo pesem, ki ju je osvobodil patriotične avstrijske navlake in sprostil v njegovo slovensko domoljubje. Romantično svobodoljubje je kazal tudi v javnem življenju. V prvih ustavnih bojih je bil Toman voditelj slovenske državnozbornske delegacije. Nezadovoljstvo je vzbudilo njegovo zadržanje ob priliki glasovanja za dualistično ureditev monarhije.

Novi grobovi

† Na Breznici na Gorenjskem je dne 7. avgusta umrl g. Janez Finžgar, posestnik, trgovec, dolgoletni župan, ustanovitelj gasilske čete itd. Najni je bil brat pisatelja in župnika g. F. Sal. Finžgarja. Pokopali so ga v ponedeljek na Breznici.
† V Ljubljani je umrla v 88. letu starosti g. Ana Horak, hči že pred več desetletji umrlega uglednega ljubljanskega meščana, trgovca in člana oziroma soustanovitelja trgovskih in obrtnih združenj v Ljubljani. Naj počiva v miru!
† V Ljubljani je mirno v Gospodu zapadla ga. Marija Grobelnik roj. Stegnar, vdova po trgovcu. Pogreb bo v torek, 10. avgusta, ob pol šestih popoldne iz kapelice sv. Jožefa na Zalah k Sv. Križu.
† V Ljubljani je umrla ga. Gigi Pišlar roj. Cazafura. Pogreb bo v torek popoldne ob 3 iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.
Naj radnim sveti večna luč! Zalujočim sorodnikom naše iskreno sožalje!

Pogreb Andreja Beneta

V nedeljo ob petih je bil v Zal pogreb umrlega dijaka Andreja Beneta, ki ga je vodil župnik fare sv. Cirila in Metoda v spremstvu svojih kaplanov. Pogreb je bil izredno lep in je pričal, kako je dojmilo občinstvo smrt tega mladega, veselega in pogumnega križarja. Venci, ki so jih nosili njegovi prijatelji, so bili zadnji pozdrav cvetju, ki je ovelo v krsti, ko se je komaj razbistrlo in zrl v svet z jasnimi in pogumnimi očmi. Veliki križarji so z molitvijo sv. rožnega venca pospremili svojega tovariša v rani grob, velika množica mladega sveta, njegovih tovarišev, sorodcev, sošolcev in prijateljev ter krajanov je sočustvovalo z neustojljivo materjo in sestro. V imenu šolskega pospremila tudi g. ravnatelj in veroučitelj. Mlademu idealnemu fantu želimo počitek v naši zemlji, ki jo je tako ljubil, in v Bogu, kateremu

se hitro menja, toda samo površno zajame nekaj gest in razvije nekaj novih ovir in spletk, ki pa so vse grajene — in to je največja napaka in znak površnosti dela — na isti, le malo variran način, dušeslovno malo utemeljen: na hipni zaljubljenosti enega izmed junakov z neznanim dekletom. Vsaka taka prehodna, v bistvu plehka ljubezen postane usodna in povzroči izdajo spletke ter zmago Argonavtov, ki s čudovito malimi izgubami premagujejo neverjetno težke borbe. Ta motiv se ponovi ob vsakem pristanku ter premakne dejanje malo naprej, od postaje do postaje, obenem pa je vzrok enoličnosti dela in preplehkosti, na drugi strani pa povzroča, da se povest hitro bere. K temu pomore tudi slog, ki je lahak, žurnalistično tekoč, toda premalo svojiski in premalo izražajoč globoko človeške misli in doživetij. Rudan se je izkazal z lahkoto opisovanja zunanjih gest, je eden redkih naših eksotičnih avanturističnih pisateljev v slogu, kakor je na primer Reharjeva »Semiramis«, ki bi bil odlični filmski pisatelj fantastičnih zasnov — toda vse bolj zasnov, kakor po dokončnih izdelav. Tako so tudi Argonavti bolj filmska zasnova kot kulturno zgodovinski roman v smislu Flaubertove Salambo, ter je čtivo, ki ponazarja zanimivo vodno pot izpred 3200 let. Med slovenskimi izvirnimi avanturističnimi deli pa ima svojo ceno in svoj pomen. Njena vrednost je izrazito novinarska ter vsebuje tako vse dobre in slabe lastnosti lahkega, snovno polnega, a psihološko in kulturno zgodovinsko slabše oblikovanega čtiva, ki ima dva gonilna motiva: nadvse idealizirano junaštvo naslovnikov in izdaje spletkarskih in navčnih zaljubljenk. Povest je ilustriral z vinjetami v smislu secesijskega klasicizma Jože Beranek. Priložen je tudi zemljevid, ki kaže pot Argonavtov.

Ljubljana

Srednješolci srednješolke, akademiki, akademikarke! Počitniški tečaj za stroje-pisje in stenografijo se pričnajo ta teden. Znanje dveh najvažnejših praktičnih predmetov je trajna vrednost. — Učalnice je zmerza. Informacije daje in sprojeva pri-jave dnevno šol tečajev: Trgovsko učil-išče »Christofor učni zavod«, Domobran-ska 15.

Centene starše vlijudno opozarjamo na učne tečaje za popravne izpite v Lichten-urnovem zavodu, kjer bodo poučevali samo gimnazijalski profesorji trikrat po dve učni uri na teden vse gimnazialke in meščanske-šolske predmete. Vpisnijo naj se tudi dijaki (-inje), ki nimajo popravne izpita, a žele kakšen predmet temeljito predelati. Vpis-o-vanje od 9-11 dopoldne. — Vodstvo učnih tečajev v Lichtenurnovem zavodu — Am-brozev trg.

Naznanila

RADIO. Torek, 10. avgusta: 7.30 Sloven-ska glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanski — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Simfonična glasba — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva v slo-venščini — 13.12 Orkester vodi dirigent Si-monetto — 14. Poročila v italijanski — 14.30 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč, planska glasba: 1. Cardoni: Prepirljive ženske, predigra: 2. Tonelli: Fol-letti capricciosi; 3. Rosti: Junška legenda; 4. Hoerschel: Fantazija Straussovih skladb; 5. Bradic: Bosna, fantazija; 15. Poročila v slovenski — 15. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Koncert Malega orke-s-tra, vodi dirigent Stane Lesjak — 17.45 Pi-sana glasba — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Plošče — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.10 Orkester vodi dirigent Manno — 20.45 Orkester vodi dirigent Se-gurini — 21.15 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijaneč, operna glasba: 1. Dvořak: Kmet navihane, predigra; 2. Puccini: La Bohème, fantazija; 3. D'Albert: Nizava, fantazija — 21.50 Orkester vodi di-rigent Zeme — 22.20 Predigre in intermezzi znanih oper — 22.45 Poročila v italijanski — 23. Pisana glasba

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Polzvedovanja

Očala in 2 ključa sem izgubila na poti od Poljanske ceste do uršulnik. Najdite! Najdite! prosim, da jih odda pri upravi »Slovenca«.

Parliamo l'italiano!

Schema della XXII lezione che verrà tenuta dal prof. dott. Stanko Leben lunedì, il 9 agosto 1943 alle 19.00.

LEZIONE VENTESIMA SECONDA

Il riccio

Il riccio infatti è un animale d'ingegno corto.

Sotto la grande quercia della Val Mala, fra le radici, vive tutto un popolo strano: formiche brune, risci, lumache, una falna. Si lavora continuamente giorno e notte. Appena è il mattino, le formiche in due lunghe file contrarie portano a casina ogni ben di Dio. Queste vanno sempre d'accordo e aiutano l'una con l'altra. Ogni tanto la riccia torna a casa con un gran fascio di foglie sopra la schiena. È andata a rotolarsi sotto i castagni e tante foglie le si sono infilzate sul dorso, tante ne porta a casa. È stata come il solito tutta la notte ed ha ancora molto da fare, perché questo è l'ultimo giorno e deve preparare il letto per il gran sonno invernale. Il piccolo suo, seduto sopra una radica di quercia, la guarda tutto contento. È simile a un minuscolo porcellino da latte, più ignorante d'una talpa, e non sa niente, non capisce niente.

«Vammi a prendere le ulive laggiù sotto gli alberi storti!»

Il piccolo spicca un salto e parte.

«Stai attento alle automobili quando attraversi la strada e bada alle biciclette: ieri ne hai bucata una.»

La madre tira via di sotto le foglie un passero morto e prende a spennarlo. Sente un'occhiata alle spalle. Si volta e vede il figlio che ancora li che la guarda: ha già dimenticato l'incombenza.

«Tho detto d'andarmi a prendere le ulive.»

Il piccolo le volta il codino e riparte. Eccolo fuori nel campo, fra il grano appena nato, timoroso di qualche incontro. Giun- to a mezzo solco, ritorna indietro che ha dimenticato tutto. La madre, quando lo vede ancora lì a bocca vuota, gli dà una zampata sul muso.

12. Piške so zavrečale na vse strani in dekletce se je zdrznilo, ko je ugledalo čudno jabolko, ki ga še ni bilo videlo na dedovem drevju.

«Le ulive! Le ulive! Le ulive!»
Il figlio parte al galoppo.
(Seconda Fabio Tombari.)

Pronomini personali atoni

Dativo: Accusativo:

mi (mi permette)	io (io chiamo)
ti (ti permette)	tu (ti chiama)
gli (gli permette)	egli (esso)
le (le permette)	lo (lo chiama)
ei (ei permette)	ella (essa)
vi (vi permette)	la (la chiama)
loro (permette loro)	noi (ci chiama)
	voi (vi chiama)
	essi
	esse

le (li chiama) loro (permette loro)

NB. 1. mi ha chiamato; hanno permesso loro.

2. lo ha chiamato; l'ha chiamato; la ha chiamata; l'ha chiamata; li ha chiamato; le ha chiamato.

3. I verbi: dare, fare, andare, stare, dire nella 2. pers. az. dell'imperativo: dare — da' (dammi quel libro); affre — fa' (fammi un favore); andare — va' (vattene in pace); stare — sta' (stammi sano e allegro); gire — di' (dimmi la verità).

Esercizi

1. Sostituite alle parole stampate in grassetto le forme atone dei pronomi personali: Chi ha dato alla domestica il permesso di uscire? — Tu non sai la novità. — Aspetto mio fratello da una mezz'ora. — Hanno accompagnato gli amici al teatro. — Tutti vedono i difetti altrui. — Voglio bene alla mia mamma. — Hanna comprato al mercato carcioffi per settanta centesimi l'uno. — Ho dimenticato tutte le offese sofferte. — I ragazzi hanno avvisato la popolazione. — Leggevo il giornale. — Le siepi grondavano di guazza. — Lodavano i suoi ricciolini biondi. — La madre e il bambino non avevano orrore del buio. — Serviva gli avventori. — Abbiamo passato la sera a casa. — Ho detto allo zio e alla zia di rimanere ancora alcuni giorni. — Usavano troppe parole. — Le renne sono utili al Lapponi.

2. Rispondete alle seguenti domande in modo che la risposta contenga un pronome: Quando avete comprato questi guanti? — Avete già scritto a Vostra moglie? — Vi piace questo film? — Hai portato tu queste buone notizie? — Avete ricevuto molte lettere? — Perché non apri le finestre? — Hai ringraziato la mamma?

Tu patisseggi besedilo je samo ključ za vse one, ki sledo pouku Italijanščine po radiu. Italijanske ure so na sporedu ob ponedelkih in sredah za začetnike, ob petkih pa za tiste, ki že imajo gotovo predznanje, vedno ob 19.

V vsako hišo »Slovenca«!

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je umrl, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, po dolgotrajni mučni bolezni, naš preljubi, dobri mož, skrbni oče, brat, stric in tast, gospod

Ivan Jankovič

posestnik v Črni vasi

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 10. avgusta 1943, ob pol 5 popoldne z Zal, iz kapele sv. Andreja na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana — Črna vas, dne 9. avgusta 1943.

Žalujoča žena Terezija z otroci, in ostalo sorodstvo

Po dolgi in težki bolezni nas je danes za vedno zapustila naša nad vse ljubljena in dobra mama, stara mama in tašča, gospa

Marija Grobelnik

roj. Stegnar

vdova po trgovcu

Našo nepozabno pokojnico bomo spremili v torek, dne 10. avgusta 1943, ob pol 6 pop. z Zal, iz kapelice sv. Jožefa k Sv. Križu, kjer jo položimo v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

Ljubljana, dne 9. avgusta 1943.

Žalujoče rodbine:

dr. Aleksander Grobelnik, Meta Soss, Emil Grobelnik, Leni H. Popović

Globoko užalosteni sporočamo, da nam je umrla naša srčno ljubljena in predraga žena, mati, hčerka in sestra, gospa

Gigi Pišlar

roj. Cazafura

Nepozabno pokojnico bomo spremili k večnemu počitku v torek, dne 10. avgusta 1943, ob 5 popoldne iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 8. avgusta 1943.

Globoko žalujoči:

Franc, mož — Nina, hčerka
Nina Cazafura, mati
Nuci Cazafura, brat
in ostalo sorodstvo

Zakladi čakajo... Kdo jih bo dvignil?

Pesek iz Harahota

Prav v Mongoliji, v puščavi Gobi, so v pesku razvaline mesta Harahota. V davnih časih so Kitajci oblegali to mesto in ko se mesto ni vdalo in so branilci rajši prestali smrt, so zmagovalci mesto do tal porušili. Harahoto je bilo nekoč cvetoče mesto in njegov gospodar je bil pravično bogat knez. Da ne bi njegove zaklade dobili Kitajci, jih je dal pogrezniti v globok vodnjak. Ondi je ta zaklad še dandanes in ni ga moči najti, čeprav se leto in dan ubijajo Mongoli in Kitajci s iskanjem. V novejšem času so sicer našli dve izredni dragocenosti: dve kovinski kadi s fino izdelanimi rdečimi in zelenimi luskami, vendar ni dognano, ali ti dve kadi pripadajo onemu zakladu ali ne.

Na baturinskem grajskem dvorišču

Grad Baturin v Ukrajini je že zdavnaj razpadel, a v 17. stoletju je bil ta grad sijajna prestolnica kneza Ivana Mazepa, ukrajinskega politika, ki je hotel Ukrajino ločiti od Rusije in si je vse življenje prizadeval, da bi to dosegel. Pa mu ni uspelo, in ko je moral zbežati pred carjem, je hotel predvsem prej skriti svoj zaklad samih zlatnikov in ga je v poslednjem hipu sam zakopal na grajskem dvorišču. Mazepa se ni nikdar več vrnil v Baturin. Nihče ni vedel za skriti zaklad, ki mu je bil pri tem pomagal, a šele na smrtni postelji je spregovoril o zakladu, vendar ni povedal, kje je. — Baje je tudi v južno francoski trdnjavi Carcasone še zmeraj tisti zaklad, ki ga je bil zahodnogotski kralj Alarik II. malo pred smrtjo skril v enega izmed mogočnih trdnjavskih stolpov, vendar odslej še ni nikomur uspelo, da bi bil dvignil Alarikovo zlato.

Milijoni ležijo v goščavju

Ko se je ob koncu prejšnjega stoletja južnoafriška republika borila za svojo svobodo, in so Angličji zasedli Johannesburg, je med Buri nastala čudna govornica. Pravili so, da je dal predsednik Krüger zakopati v goščavju zaklad čiste zlata v vrednosti več milijonov, da bi ga ne bili Angličji dobili. Se dandanašnji govorijo Buri o tem in nemara je kaj resnice v tej govorici, ker se v nemer javljajo kakšne vesti o tem zakladu. Se pred tremi leti se je pri sorodnikih bivšega burskega generala Deweta javil neki zamorec, ki se je boril v tistih vojnah, rekoč, da je pomagal v prvih tednih leta 1900 nalagati zabojce na voz z volovsko vprego, ki je stal pred hišo pred-
=====

Dobro so se odrezali!

V neki družbi so predstavili slavnemu Raimundu jako domišljavega človeka, ki je venomer le o sebi govoril in se hvalil na vse pretege. Slednjič je še dejal: »In pomislite, jaz tudi kaj vem, kaj si kdo misli in lahko to tudi natančno povem! — Če je takos, je dejal Raimund in odšel proti vratom, »pa prosim, da mi oprostite!«

K skladatelju Straußu je prišel neki mladenič, ki je dejal, da je slikar in je Straußu pokazal svoje risbe. Strauß si jih je ogledal in je pohvalil mladega človeka. Ta pa, ne bodi len, se je usedel h klavirju in začel igrati svoje skladbe. Ko je nehal, je vprašal Straußa: »Gospod mojster, jaz še zmeraj ne vem, ali naj postane slikar ali skladatelj. Kaj bi mi svetovali?« Strauß se je nasmehnil, rekoč: »Na vsak način bodite slikar — ker — slike se vsaj ne slišijo!«

K dunajskemu glasbenemu kritiku Hanslicku, ki se ga je zaradi njegovih hudih kritik vse balo, je prišel mlad skladatelj in ga prosil, ali mu sme zaigrati svojo zadnjo skladbo. Hanslick, ki je o tem mlademu človeku že vedel, da je ničla, pa je odvrnil: »Le, če je to res vaša zadnja skladba!«

Nekdo, ki je bil pravi umetnik v tem, da je vsakogar »napumpal« in nikoli ni vrnil, je prišel k dunajskemu komiku Gottslebu, rekoč: »Dragi moj, ali bi mi posodili deset goldinarjev?« — »Prav rad,« je odvrnil Gottsleben, »a kakšno garancijo mi daste?« — »Kakšno?« je menil oni ušeljen, »Ali vam ne zadošča beseda »oštenjaka?« Seveda,« je dejal Gottsleben, »kar sem z njimi!«

sednika Krügerja v Pretoriji. Kot poganjač volov se je tedaj peljal s tem vozom. Nenadoma pa sta dala generala Dewet in Cronje voz ustaviti in sta sama prevzela vodstvo, medtem ko so morali zamorci ondi počakati. Brez očitve sta generala zavozila voz globoko v goščavje, in ko se je voz vrnil, je bil prazen. Zamorec je trdil, da se natančno spominja, kam je takrat voz zavil in da naj začno v tisto smer kopati. Pa je bilo vse zaman in Krügerjevo zlato še zdaj leži nekje v afriškem goščavju.

Nekaj neznanege in nenavadnega o toči

Nevihste s točo epadajo k najbolj posebnim in najbolj nevarnim vremenskim pojavom našega podnebja, saj s svojo silovitostjo zahtevajo žrtve med poljskimi pridelki, stebami, okni, ljudmi in živalmi. Udarca sila toče, ki je debela ko golobje jajce, je tako huda, zlasti če pride iz velike višine, kakor strel iz puške. Poslednost neurja s točo je ta, da se hudourni oblaki sprožijo po prav posebnih zakonih. Zgodi se, da se toča omeji prav do metra natančno. Lahko doživiš, da stojiš ko pred keko steno samega ledu, ki s silnim trščem hrumi nizdol.

Na hudo uro vpliva podoba tiste pokrajine.

Na potek oblakov s točo močno vpliva zunanje lice kake pokrajine. Tako imamo dolinske kotline in pobočja, kjer se poleti skoraj vsaka nagla ploha spremeni v točo. V teh pokrajinah se ponavlja huda ura s skoraj strašno natančnostjo. Tako se dozevda, ko da bi nevihta zbiralila svoje čete toče prav na posebnih mestih. Če bi sam opazoval dogajanje v območju hudournega oblaka, bi spoznal, da se na mestih, kjer so — od spodaj gledano — najbrž hudourni oblaki, kopičijo oblaki iz drugih oblakov v vrtočavi višini 3000 do 5000 metrov, ko da bi se v njih vrtila velika eksplodirala. V teh posastih, ki so s tal videti kot mogočino, s snegom pokrito gorovje, in ki so v taki višini, kjer je tudi poleti zmeraj mraz, se po določenih fizikalnih zakonih tvorijo ledena zrnca toče, ki so lahko tudi večji kosi ledu.

Kadar se sproži hudourni oblak

Prav tako kot dež, se tudi toča ne more dolgo obdržati v oblaku, dokler so navzočni dvigajoči se zračni tokovi. Te zračne tokove si mislimo kot veter, ki piha navpično, ki na primer, pri jadrnanju jadrlnih letal drži v zraku letalo in ga poriva v višine. V tem hipu, ko preneha ta dvigajoči se zračni tok in s tem izgine nevidna mreža pod oblakom s točo, se oblak tako rekoč vrže na zemljo. Tako si je moči v glavnih potezih pojasniti sle-

Sladko slano jezero in kisl reka

Čudno je, pa je vendar resnično, da se edino nemško slano jezero naziva »Sladko jezero«. To je jezero blizu Eisleba in je eno od obeh »Mansfeldskih jezer«, od katerih je bilo eno, in sicer »Slano jezero«, že pred 50 leti izsušeno, a drugo, »Sladko jezero«, pa še biva. Da je njegova voda slana, izvira od tod, ker so že v majhni globini jezera bogate zaloge soli. A upravičeno se je imenovalo tudi »sladko jezero«, ker je svoj čas vsebovalo manj soli kot sosednje jezero. Od 1887, leta dalje pa je množina soli tako narasla, da je bilo jezero slednjič bolj slano kot »Slano jezero«, vendar mu je navzile temu ostalo ime »Sladko jezero« in se še danes tako imenuje. Seveda je množina soli tega jezera prav majhna v primeri z jezerom Thököly v Romuniji, čigar 26 odstotna množina soli celo prekaša količino soli v Mrtvem morju, ki jo vsebuje 24 odstotkov. Zato ne more ne v Mrtvem morju ne v jezeru v Thököly nihče utoniti, ampak ostane človek na vrhu ko kos plutovine.

Vodovja dveh barv

Blizu mesta Bepuja na južnojaponskem otoku Kišuju je ribnik, ki je 20 m dolg in ki nudi čuden pogled, ker je njegova voda do polovice mlečno bela, druga polovica pa je rjasto rdeča, kar je v zvezi z žveplenim železnim oksidom, ki sta v tej vodi. V isti okolici pa je še neko drugo dvobarvno vodovje in sicer ribnik Uni Jigoki, čigar temnomodra gladina je prekrita s snežnobeli oblaki. Da se morejo v eni in isti vodi poedini deli natančno ločiti drug od

Navodila za iskalce zakladov

Brez dvoma je res, da je ostalo mnogo zakladov neodkritih in da ne bodo nikoli prišli na dan, ker nihče več ne ve, kje so. Pa je neki ameriški »profesor« E. G. Wilkins napisal pred sedmimi leti knjigo: »Navodila za iskalce zakladov«, kjer je točno navedel, kje na svetu so zakladi, ki samo čakajo, da bi jih kdo odkopal. Izčrpno piše tudi o tem, kako jih je treba iskati. A doslej ni bilo še nič slišati, ali se je kdo z imenovano knjigo vsaj toliko okoristil, da bi dobil povrne stroške za to knjigo...

»Točal«

Pri toči je to nenavadno, da nas zmeraj preseneti, ker se tako nenadoma pojavijo. Navadno je prej slišati, kako v višavah nekaj šumi in nato rožlja. Kot bi trenil, se nato usuje toča. To nenadnost si moremo razlagati tako, da se zrna toče, ki so debela ko golobja jajca, še bolj odebelijo pri padanju skozi ledeno ozračje in v postanejo tako še težja. Toča je tedaj še zmeraj v višini 3000 metrov in teh 3000 metrov padca do zemlje še zmeraj tako večajo hitrost padanja slehernega težkega kosa ledu, da slednjič učinkuje kakor izstreljena krogla iz puške. Nič ni čudno, da je učinek pri toči prav tak, kakor bi kaka podnebna strojnica sestrelila sleherni listič, sleherni sadež z drevoja, da oklesti celo za prst debele veje.

Toča je kokošim glavo odbila.

Toča napravi vprav neznansko škodo. Zrna toče razbijajo opeke in šipe, in ljudje, ki gredo v takem vremenu razoglavljeno po cesti, lahko dobijo občutne poškodbe. Večkrat se je že pripetilo, da je toča ubila domače živali in gozdne ptice. Navadno prihaja toča iz višine 5000 metrov, kjer je 10 stopinj pod ničlo.

Toča in vihar

Toča ne bi imela takih posledic, če bi je ne spremljal vihar, in bi toča lahko navpično padala nizdol. Toda padanje toče potegne mrzlo ozračje k tlem, kjer večidel naleti na vroč zrak. Tako nastanejo hudi viharji, ki svojo smer zmeraj menjajo in zanašajo točo tako, da pada na polje v točko 45 stopinj. Zato so žitne bilke kar položene po tleh in prelomljene. Resnica je, da je toča najhujša nesreča za kmeta in da ne prosi zaman Boga, naj obvaruje njegovo polje pred to šibo božjo.

Jesih in grenčica

Največ rib v Evropi je v Ohridskem jezeru, kjer jih je toliko, da je voda včasih kar prenapolnjena z njimi in jih ribiči komaj polovijo. Kdor bi pa hotel loviti ribe v Rio Vinagu blizu Kolumbijskega mesta Popayana, ne bi v tej octovi vodi dobil nobene ribe, ker je voda te reke tako kislja, da ribe ne morejo živeti v njej. Prav tako se ribe izgibljejo Ria Aggria ob Elški in argentinski meji, zato pa si domačini privoščijo to vodo, ki ima okus po limoni, in si jo sladkajo in imajo tako svojo osvežujočo limonado. Daleč od te limonadne reke teče v Vzhodni Afriki z gore Meru

Sovražna trgovska ladja, torpedirana v Sredozemskem morju od italijanske podmornice, se počasi potaplja

Kužne bolezni na bližnjem Vzhodu

Praden je izbruhnila ta vojna, so bile dežele bližnjega Vzhoda, od Turčije, levantskih držav in Egipta, pa do Afganistana skoraj brez vsakršnih kužnih bolezni. Brez dvoma so k temu pripomogli inozemski, zlasti nemški zdravniki in pa domači zdravniki, ki so se solali na nemških univerzah. A to razveseljivo stanje se je spričo angloskega vojskovanja na bližnjem Vzhodu jako poslabšalo in zdaj, v četrtem letu vojne, lahko rečemo, da so vse omenjene pokrajine, in tudi Turčija, dasi je nevtralna, polne kužnih bolezni in nevarnosti zanje.

Krušne izkaznice kot nakaznice za cepljenje

Medtem ko je navada, da vlada zamlati, da so v deželi nalezljive bolezni, pa je turški zdravstveni minister nedavno v poslanški zbornici odkrito opozoril na nevarnost kužnih bolezni v Turčiji, češ da se deželo okužile angloske čete. Turški zdravstveni minister je pozval zdravnike in oblasti, naj zastavijo vse sile za pobiranje kužnih bolezni in da naj ljudstvo cepijo s tozadevnim cepivom. Tri kužne bolezni razširajo zdaj v Turčiji, legar, ki se je tudi sicer javljal v manjši meri po nekaterih turških krajih: dalje boze in na najhujša kužna bolezni. Legar je zlasti razširjen v pristanškem mestu Izmiru. Medtem ko je zoper legar in koze dovolj zdravil na razpolago, pa ni zadosti cepiva zoper pegasti legar, čeprav se državni laboratoriji jako trudijo, da bi ga v zadostni količini priredili. Pri cepljenju zoper koze in legar so — pač prvič v zgodovini pobiranja kužnih bolezni — uporabljali krušne nakaznice za nadzorstvo o izvajanju prisilnega cepljenja, tako da so v nekaterih mestnih predelih izdajali krušne nakaznice le tistim ki so se mogli izkazati s potrdilom, da so bili cepljeni.

Se bolj ko je v Turčiji so razširjene te bolezni v južnih sosednjih deželah, kjer je več angloskih armad. Dokazano je bilo, da so kužne bolezni zanesle indijske čete. V Siriji in na Libanonu je že več ko leto dni epidemija legarja, ki se navzile vsenu trudu ne da odpraviti. Pojavile so se tudi že koze, kakor v Iraku, ki so se kmalu raznesle po palestinskih mestih. Uvoženo cepivo so skoraj vsega porabile vojaške oblasti, tako, da ga za civilno prebivalstvo, ki se je okužilo po vojaki, ni nič na razpolago.

Bolezni v Iranu in Egiptu

V Iranu se je naselila nevarnost kužnih bolezni šele po prihodu angloskih in

reka Engarti Nyuki, ki ima to posebno, da njena voda ne vsebuje le natrija, ampak tudi druge rudninske snovi, ki po svoji zmesi prav tako vplivajo na človeka kot grenčica, za kar so bili že marsikateri tuji, ki tega niso vedeli, jako neljubo presenečeni... Reka Rio Dulce v severnoargentinski pokrajini Sali se mora v svojem teku pa še spremeniti iz sladke v slano reko. Svoje ime »dulec« — sladka si spetkava upravičeno zaslužki, kasneje pa teče skozi neko slano pustnjo in se nalezle soli, tako se ob izlivu imenuje Saladillo — to je: slana voda ali Slanovec.

Studenec, ki se moraš nanj uvesti

Ta je pač ena najbolj čudnih vrst vode na svetu in se nahaja v peščenih sipinah Wadi Ravan v Fayumu, jugozahodno od Kaira. Neki raziskovalec poroča, da se prikaže voda iz tega studenca le tedaj, če se človek usede na pesek. Potem začne iz peska curjati voda, ki je je vedno več, in, čeprav je malo slana, si človek le pogasi žejo v tej pokrajini, kjer ni skoraj nobene vode. Tisti curki vode se potem spet razležejo in izginejo v pesku.

sovjetskoruskih čet in so te bolezni razširjene po vsej državi. Tudi tu je kaj malo cepiva, tako da je šele v teh dneh zaprosila iranska vlada turško vlado, naj ji pošlje cepivo zoper koze, ki so se zlasti razpasle po iranskih zahodnih pokrajinah in grozi ta bolezen še turškimi kraji. Mimo koravosti grozi Iranu posebno še pegasti legar, ki je zahteval že veliko človeških žrtv in ki ga ne morejo drugače pobijati, ko da bolnike osamijo.

Tudi Egipt ne zостаja za kužnimi boleznimi. Mimo prestolnice Kaira je posebno zgoraj Egipt poln legarja, pegastega legarja in griže. Na vseh vlakih, ki prevažajo ljudi med Nilovo delto in zgornjim Egiptom, so polniki na posebnih postajah preiskani, pri čemur tisti, ki so se bolezni že nalezli, ne smejo nadaljevati vožnje.

Iz vseh dežel bližnjega Vzhoda pa prihajajo še vesti o naglem porastu malarije, ker priunanjke zdravi, plasmohina, atehrina in kinina. Le v najhujših bolezenskih primerih dajo bolniku tozadevno zdravilo.

Demon

V nekaterih dneh je taka vročina, da se oči hrepenče upirajo v nebo in iščejo oblake, ki bi obetali kako nevihto in z njo osvežilo. A prav takrat je obzorje prazno in zastro z drhtečim, sivim mrečem. Vročina je tedaj tako mogočna, dozevda se tako dokončna in večna, da od vročine zevajoči človek kar obupa nad zakonitostjo letnih časov in njihovim potekom. Nemara, tako si misli, so tiste skrivnostne pege vse znešale, ali pa se je zemeljska os kako skrivila, ali pa se je kaj drugače zgodilo zaradi — vojne. Čim več pojasnili si trudoma nabiramo, tem bolj občutimo svojo neboljnost in tem bolj se zavedamo, da vlada v vročini poseben demon, ki mu človeška sredstva ne morejo do živga. Je pa še boljši mraz, si misli žrtve demona, ki vzdihuje od vročine. Mrazu je moči priti vsaj do živga; če ena odeja ne zadošča, pa si vzame drugo in tako naprej, ali pa se primakneš k pečeli. Bojevati se zoper mraz, se pravi, da poveča domačnost. Toda z vročinskimi demonom se kar ne moreš sprijazniti. Lahko greš v senec in slašiš kos za kosom obleke ali moliš vse štiri od sebe. A to ni nobena domačnost, temveč obup žrtve, ki jo je priroda premagala. Zatorej ni prav, če imenujemo mraz in vročino v eni sapi. Ta malomarna primerjava bi utegnila plantičnega demona le razkačiti in izzvati, da bi nam zares pokazal, česa vsega je zmožen. Zato pa prenašamo vroče dneve in soparne noči s ponižnostjo in se radujemo v mislih na lepe travnike in gozdove in bistro potočke in skromno čakajmo, saj vemo, da nam bo še kmalu preveč hladno.

Turčija bo imela štiri nove letalske proge

Turški list »Vatan« poroča, da je Turčija za civilni promet z letali nakupila v inozemstvu 18 novih letal, med njimi 3 nemških Junkersovih tipa Ju 52. Ko bi prispela ta letala, bi se odprle, z izhodiščem iz Ankare, štiri nove letalske proge, in sicer bi šla ena proti sovjetski Rusiji čez Sivas v Erzerum, druga proti Bagdadu, tretja proti Iranu čez Adano in Lido. Tudi v notranjosti Turčije bo ojačena letalska proga iz Ankare v Carigrad. Po tej progi bi letala letala po dvakrat na dan.

Japonska vrača tvornice Kitajski

Po poročilu doplnega urad Domet so japonske vojaške oblasti v Sanghaju vrzile 24 tvornice kitajskim lastnikom. S tem so zdaj Japonci vrnili Kitajcem že 130 tvornice, le deset jih je še ostalo v rokah japonscev.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 50

Mac Trigger se je prvi opomogel od presečenja in spoznal, kaj se je zgodilo. Nekaj časa pozneje je Kent slišal njegov glas, ki je nekaj pripovedoval in čutil njegovo roko na svojem čelu. Mac Triggerjev glas je bil vesel in prepričevalen, a Kent ni razumel besed. Dvignil se je, ne da bi izpusil Maretko, ki se ga je oklepala okrog vratu in se je razjokal kakor majhen otrok. Srce mu je prekipelo od sreče, a usta niso mogla izpregovoriti niti besedice. Vsi trije so odšli proti kraju, odkoder so se bleščale luči. Čeprav je Mac Trigger podpiral Maretko z druge strani, se je Kent večkrat spotaknil. Mac Trigger je odprl neka vrata in vstopili so v razsvetljeno sobo, ki je bila velika in nenavadno opremljena. Na pragu se je Maretko izvila iz Kentovih rok, on pa je stopil korak nazaj; nekaj trenutkov sta molče stala drug pred drugim in se zmedeno gledala.

Maretko se je bila zelo izpremenila. Njen obraz je bil bled in suh, oči so se zdele še večje in so tvorile dva vijoličasta madeža na bledem obrazu, ki se je močno odražal v okviru njenih črnih las. S suhano roko, ki ji je vidno trepetala, se je držala za vrat. Ni se smejala, ni jokala, ni niti besedice izpregovorila, ampak se mu je zopet vrgla v naročje, se ga oklenila okrog vratu in se mu z glavo naslonila na prsi. Kent je pogledal Mac Triggerja in videl, da poleg njega

stoji ženska črnih las in oči ter se naslanja nanj. Razumel je.

Ženska se mu je približala. — »Bolje bo, če jo odvedem s seboj, monsieur« — je rekla. — »Sandy vam bo vse pripovedoval... Pozneje jo boste zopet mogli videti.«

Govorila je s tihim in prijetnim glasom; ob zvoku tega glasu je Maretko pogledala kvišku, položila roke Kentu na lica in mu s sladkim šepetom, ki ga je tako dobro poznal, zašepetala: — »Poljubi me, Jeems!... Moj Jeems, poljubi me!«

Malo pozneje sta Kent in Mac Trigger ostala sama v sobi in sedela pri svetilki. Stisnila sta si roko, pristrčno in močno, kakor človeka, ki ju veže nerazdružljivo prijateljstvo. Vsek izmed njiju je že bil pripravljen žrtvovati življenje za drugega, in vendar nista o tem izpregovorila niti besedice. Na Kentovem obrazu je bilo jasno videti, s katerim vprašanjem se bavi; le enemu vprašanju je posvečeval sedaj vse svoje misli, in to je bilo: Maretko. Mac Trigger je to opazil. Nasmehnil se je in pogledal k vratom, skozi katera je malo prej ženska odvedla Maretko.

»Hvala Bogu, da ste prišli pravočasno!« — je rekel krepko stiskaje Kentovo desnico. — »Ona je mislila, da ste mrtvi in ta misel, Kent, jo je počasi ubijala. Ponoči smo jo morali čuvati. Včasih je hotela hoditi krizem po dolini, češ da vas gre iskat. Zato sva tudi nočjo bila zunaj...«

Kent je mukoma vzdihnil.

»Sedaj razumem,« — je rekel. — »Njena duša me je klicala in privlačila sem!«

Kent je le napol poslušal naslednje Mac Triggerjeve besede in si snel s hrbta svoj dragoceni zavitek. To, kar mu je prijatelj pripovedoval, se

mu ni zdelo posebno važno spričo dejstva, da Maretko živi, da je v isti hiši kot on sam in da jo je slednjič le našel. Ni razumel zakaj mu pripoveduje, da je ona druga ženska njegova žena. Tudi dejstvo, da je srečno naključje vrglo Maretko na neko deblo, zagodeno med skalami v Brizicah, ki je potem zaradi udarca njenega telesa splavalo po vodi in jo odneslo nekaj milj po reki navzdol, se mu je zdelo nekaj popolnoma umilnevega spričo zavesti, da ga le še ena vrata ločijo od nje. Kljub temu je poslušal. Mac Trigger je pripovedoval, da ga je Maretko brezuspešno iskala tiste dni, ko je brez zavesti ležal v koči Andreja Boileauja in da je prav ta čas prišel Laselle s svojimi tovariši ter jo odpeljal s seboj na sever. Pozneje kdaj se bo morda čutil vsem tem dogodkom, sedaj pa je le napol poslušal in upiral oči v vrata, skozi katera je bila Maretko odšla.

Slednjič je neki Mac Triggerjev stavek le imel tolikšno moč, da je Kenta presenetil: mirno je omenil O'Connorjevo ime.

»Sicer pa« — je rekel Mac Trigger — »gotovo prihajate iz Fort Simpsona, kjer vam je O'Connor vse pojasnil. On je spremljal Maretko domov...«

Kent je planil na noge in začuden strmel v Mac Triggerja, kakor da bi hotel brati njegove misli.

»Moj Bog, Kent, menda vendar nočete reči, da ničesar ne veste?« — je zašepetal Mac Trigger in tudi vstal. — »Ali niste videli O'Connorja? Ali v preteklem letu niste imeli nikakih stikov s policijo? Ali res ne veste?«

»Ničesar ne vem« — je ves iz sebe rekel Kent.

Na Mac Triggerjevem obrazu se je zrcalilo največje začudenje.

»Skrihal sem se« — je nadaljeval mladenič. — »Ves ta čas sem se trudil, da bi ne padel policiji v roke.«

Mac Trigger je globoko vzdihnil. Zopet je vzel Kentove roke in ko je izpregovoril, se je v njegovem glasu odražalo neverovanje in presenečenje.

»In vi ste prišli k njej, na njen stari dom misleč, da je Maretko ubila Kedstija! Kar neverjetno se mi zdi! Vendar...«

Bolestna senca je legla na Mac Triggerjev obraz. Kent je sledil njegovemu pogledu, ki je zdrknil k velikemu kamenitemu kaminu. — »O'Connor je bil tisti, po čigar zaslugi se je vse uredilo« — je nadaljeval Mac Trigger in videle se mu je, da le z muko govori. — »Nekaj vam moram še pripovedovati, predno vidite Maretko in razumeli boste prav vse. Ne bi bilo dobro, če bi vam ona morala praviti...«

Kent je natančneje pogledal na kamin, na katerem je počival prijateljev pogled. Na kaminu je stala slika, ki je predstavljala gologlavega moškega. Ob pogledu nanj je Kent kriknil: spoznal je orjaškega neznanca, katerega je v svetlobi bliskov videl v noči, v kateri je bil ubit Kedsty.

»Moj brat« — je rekel Mac Trigger s trepetajočim mglom. — »Rad sem ga imel. Stideset let sva bila dobra prijatelja in ves čas sva skupaj živela. Maretko je pripadala obema. On... on je... ubil Johna Barkleya...« — Prekinil se je in nato ponosno nadaljeval: — »On je tudi Kedstyja ubil!« Nekaj trenutkov je v sobi vladala mrtvaška tišina. Ob sta gledala sliko. Nato je Mac Trigger nadaljeval: